

Virpi Timonen

TAITURIN VISUOPAS

visuaalisten taiteiden opas varhaiskasvatukseen käyttöön

SEINÄJOKI

SISÄLTÖ

Esipuhe	3
Läsnäolo	4
Omakuva ja prosessi	5
Sana ja asia	6
Yhteisöllisyys	7
Oppimisympäristö	8
Mitä visuaaliset taiteet pitää sisällään	11
Piirustus	12
Lyijykynä	13
Ruokokynä	13
Maalaustaide	14
Värien sekoittaminen ja oikeiden maalausvälineiden käyttö.....	16
Puumaailma	17
Taidegrafiikka	19
PressPrint ja Offset	20
Varjomaailma	21
Valokuvataide	23
Minäkäsitys	24
Kuvanveisto	25
Jää, Lumi	26
Kävyt ja ruusunmarjat	26
Paperimassa	26
Taikataikina	26
Arkkitehtuuri	27
Cocktailtikut ja karkit	28
Syötävä kaupunki	28
Legot	28
Puu-, pahvi- ja tynnyrakentamistavat ..	28
Koteja satuhahmoille	28
Sokeripalat ja iglut	28
Audiovisuaalinen taide.....	30
Yhteisötaide.....	31
Rakkauden talo	33
Viidakko.....	35
Ympäristötaide	37
Kieli, kirjaimet ja kommunikointi	38
Kuvaa katsoessa	40
Inspiroivia ja ajatuksia virvoittavia sivuja	41
Sanoja	42

Taiturin visuoapas –
visuaalisten taiteiden opas
varhaiskasvatuksen käyttöön

Teksti:
Virpi Timonen

Kuvittaja:
Ylinen-Yritys päiväkodin lapset
ja Virpi Timonen

Taitto:
Valakia Interactive Oy

Julkaisija:
Kulttuuripalvelut ja varhais-
kasvatus / Seinäjoen kaupunki

Kirjapaino:
I-Print Oy

Painos:
200 kpl

ISBN 978-952-68291-6-6

Seinäjoen kaupunki 2017
© KOPIOINTI KIELLETTY

ESIPUHE

Lasten ja nuorten kanssa pitkään työskennelleenä olen huomannut, että taide vahvistaa lapsen itsetuntoa, lisää keskittymiskykyä ja parantaa menestystä koulussa. Taidekasvatus laajentaa ihmisen persoonallisuutta, kehittämällä aisti- ja havaintotoimintoja, sekä eri sävyisiä tunteita. Myös sosiaaliset taidot kehittyvät kuvataideopetuksen myötä.

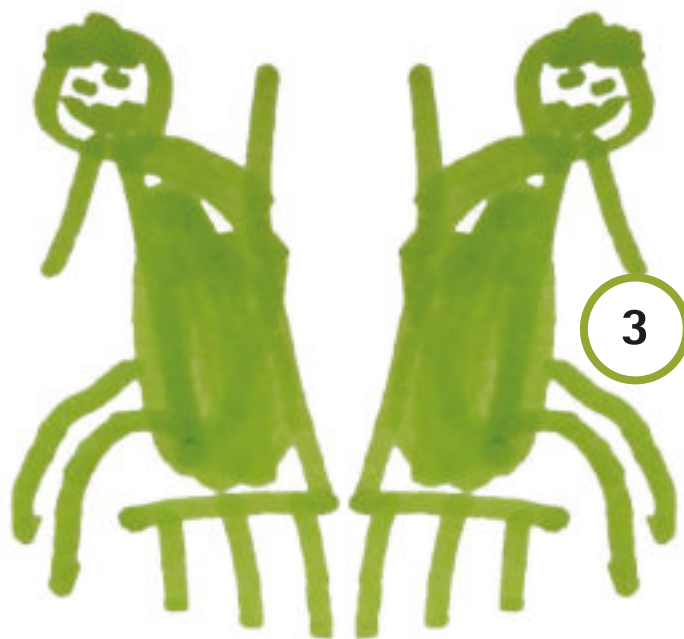
Ihmisen sisimpiä alueita on mahdollista lähestyä kuvataiteen avulla, jolloin esteettinen havaitseminen ja kokeminen syventyvät. Lapsella on mahdollisuus oppia uusia, asioiden välisiä yhteyksiä ja ulottuvuuksia. Lapsi voi myös helpommin tuntea samaistuvansa toisen ihmisen tilanteeseen, kun hän oppii tulkitsemaan omia tunteitaan.

Toivon, että tämä Taiturin visuopas antaa sinulle intoa ja uskoa taiteiden opettamiseen, lasten kanssa kokemiseen ja kasvamiseen.

Tämän oppaan tekstissä toistuu MIKÄ-IHME-MAA-ILMA-näyttelystä (2016) kerättyjä kokemuksia. Näyttelyn työt toteutettiin toimintavuonna 2015-2016 Ylisen-Yrityksen- ja Hallilan päiväkodeissa sekä Kivistön alakoulun kahdella 1-luokalla. Esimerkeissä olen esitellyt näyttelyssä olleita teoksia.

Olen tarkentanut muutamia alan käsitteistöön liittyviä termejä (merkitty tähdellä *) lopussa olevassa sanastossa. Loppuun olen myös lisännyt linkkejä innostavista tekniikoista ja materiaaleista.

Virpi Timonen

Elävän mallin piirtäminen 2016, Ylinen-Yritys päiväkot

Läsnäolo

Läsnäoleva vuorovaikutustilanne on erityisen tärkeää ja olennaista hyvässä taideopetuksessa. Olemme koko ajan läsnä jossain määrin, mutta tiedostamisen taso vaihtelee. Moni haluaa esimerkiksi tallentaa auringonlaskun tai kaveritapaamisen Facebookiin tai Instagramiin, mutta hetkeä ei voi tallentaa. Se pitää elää. Varhaiskasvatuksen henkilökunnan läsnäolon voi keskeyttää jokin yhteisöä puhuttava asia. Tekemiselle ja vuorovaikutukselliselle läsnäololle täytyy löytyä aikaa.

On varmaankin luonnonlahjakkuuksia, jotka osaavat olla aina läsnä ja tehdä sillä perusteella elämänvalintoja. Lapsilla läsnäolontaito on luonnostaan. Olen tässä ja kiinnostunut sinusta.

Kaiken vuorovaikutuksen perustana on se, että molemmat vuorovaikutuksen osapuolet ovat tilanteessa aidosti ja vastavuoroisesti läsnä toisilleen ja kiinnostuneita toisistaan.

Lapset aistivat ja huomaavat erityisen herkästi jos vuorovaikutustilanteessa toinen ei keskity tilanteeseen vaan ajattelee muita asioita. Keskustelun kannalta keskeiset asiat jäävät tällöin huomaamatta ja vuorovaikutus on vaarassa katketa. Aikuiselta saattaa tilanne mennä ohi. Tilanne, jossa olisi voinut tarttua tärkeään keskusteluaiheeseen, lasta askarruttavaan asiaan.

Vuorovaikutus katkeaa herkästi, mikäli tilanteessa on paljon sitä häiritseviä tekijöitä kuten melua tai toisia ihmisiä, jotka vaativat huomiota. Tilanteeseen heittäytyminen edellyttää osaavalta kumppanilta kykyä unohtaa omat ennako-oletuksensa.

Omakuva, Seinäjoen Taidehalli 2016, MIKÄ-IHME-MAA-ILMA

Omakuva ja prosessi

Omakuvat ovat perinteisiä, runsaastikäytettyjä ja aina hyviä tehtäviä kaikille ikäryhmille. Tehtävää, materiaalia, tekniikkaa, kokoa ja lähestymistapaa voi varioida loputtomasti.

Omakuvien tarkoituksena ei ole pelkästään kuvien näennäinen laadukkuus, vaan kuvien merkitys itselle. Omakuva -prosessiin voi liittyä myös kuvien sanallistaminen tekstin ja keskustelun avulla, joka on osoitus siitä, että jokainen kuva on arvokas. Jokaisesta kuvasta riittää sanottavaa. Tarinoiden kertomisella ja jakamisella voi siis kokea arvokkuutta ja jäsentää omaa paikkaansa, omia vahvuuksiaan ja heikkouksiaan.

Omakuvaa suunnitellessa ja valmistaessa jokainen tekee kuvan itselleen, omista lähtökohdistaan, oman silmän, käden ja luovuuden synnyttämän yhteistyön tuloksena ja se on juuri sellaisena hyvin arvokas.

Omakuvista näkyy vahvasti lapsen persoona. Omakuvia katsellessa on mielenkiintoista ajatella, että omakuvan maalarista tulee ensimmäinen katsoja, oman kuvansa hallitsija, sen luoja. Maalattaessa omakuvan tekijä on sen hallitsija, ei sivusta katsoja, syrjäytynyt.

Taiteen avulla on mahdollista kehittää itseymmärrystä ja rakentaa elämäntarinoita ja yhteisöllisyyttä. Tapanani on ollut kehua lapsia pitkin prosessia. Antaa ikäänkuin mahdollisuus korjaavaan kokemukseen tai parantaa mahdollisia arvottomuuden tunteita ja vaillejäämistä. Erityisesti tämän asian tärkeys tuli esille eräässä ryhmässä kun sanoin, että "Te olette ihania". Lapsi kertasi moneen kertaan "Olenko minäkin?".

Kaikessa tekemisessä tärkeintä pitäisi olla **prosessi**. Eri kerroilla prosessin eri osa-alueet painotettuina. Joskus keskiössä voi olla esimerkiksi maalaamisen ohjaaminen joskus keskustelu, toisinaan asioiden ihmettely. **Kaikki mahdollinen keskustelu ei aina jätä jälkiä paperille, vaan myös jälkisoinnin lapsen sieluun!**

Sana + asia

MIKÄ-IHME-MAA-ILMA-näyttelyyn toteutimme Sana+asia -nimisen kokonaisuuden. Työ koostuu kahdesta akryylimaaleilla* toteutetusta osasta. Toisessa maalauksessa lapset miettävät mikä sana on heille tärkeä, hauska tai hullunkurinen. He valitsivat yhden sanan ja kirjoittivat sen harvalle pohjustamattomalle pellavaiselle maalaus pohjalle itse valitsemallaan tyyliillä. Sana täytettiin kirjain kirjaimelta kirjomalla paksulla pellavalangalla niin, että kirjaimet jäivät koholle. Kun sana oli kirjailtu pohjaansa, se maalattiin lapsen valitsemilla ja sekoittamilla sävyillä.

Päiväkoti-ikäisillä lapsilla on herkkyyttä sanoihin. He maistelevat niitä, löytävät uusia, tekevät uusia ja hahmottavat jo olemassa olevia sanoja ja leikkivät niillä.

Seuraavassa vaiheessa lapset maalasivat uuteen maalaus pohjaan asioita tai värejä, jotka kuvaavat kirjailtua sanaa. Tämä oli ikään kuin selitys sanalle. Maalaukset liitettiin takaa toisiinsa joko viereysten tai päällekkäin.

Lapset valitsivat sanoja, jotka maistuivat ja tuntuivat suussa hyvältä tai sana saattoi olla sydämel- le merkityksellinen. Valitusta sanasta huomasi myös, kuinka kieli muuttuu ja kehittyy. Visuaalisten taiteiden alalta tehtävästä löytyi maalaustaide ja käsityö.

Näyttelyssä annoimme katsojille ja kokijoille pieniä tehtäviä.

Sanoista löytyy muun muassa rakkaus, äiti, pehmeä, Tuukka Rask ja LOL.

Mitä sanoja sinä löydät?

Mikä sana maistuu hyvälle sinun suussa?

Mikä sana on sinun sydäntäsi lähellä?

Alla olevassa esimerkissä Urho (Sana+asia, Seinäjoen Taidehalli 2016, MIKÄ-IHME-MAA-ILMA vasemmalla puolella) on kirjoittanut vastasyntyneen, tärkeän pikkuveljensä Martin nimen ja kirjailut sen. Oikealla olevassa kuvassa Urho on piirtänyt ja maalannut Martin kuvan. Huom! napaa maala- tessa Urho keskittyi todella tarkasti työhön!

Yhteisöllisyys

Yhteisöllisyys, yhteisöt ja yhteisöllinen elämä ovat ihmisen olemassaololle ja toiminnalle välttämättömiä prosesseja ja rakenteita.

Yhteisyyden tunne on vahva perusta ja pohja kaikelle onnistuneelle toiminnalle. Tunne pitää toiminnan koossa ja antaa merkityksen ja tavoitteen toiminnalle.

Useat havaintoni ovat osoittaneet, että yhteisön merkitys pienten lasten ja vähän vanhempienkin kasvatuksessa on suuri. Lapset ja nuoret rakentavat yhteisöön osallistumisen kautta omaa minuuttaan, harjoittavat sosiaalisia tapojaan ja vuorovaikutustaitojaan. Olen huomannut, että vaikka lapsiryhmät ovat aikuisten kokoamia ja ylläpitämiä, niin ne eivät ole automaattisesti valmiita ja toimivia kokonaisuuksia. Lapsista heijastuu myös aikuisten asenteet sekä hyvässä että pahassa, esimerkiksi sillä näkevätkö ja kokevatko aikuiset tilanteen tärkeäksi vai epäilevätkö he.

Yhteisö on aktiivinen ja dynaaminen ryhmä, joka on jotenkin rakentunut. Mielestäni yhteisön isoin näkökulma on ME. Yhteisö pitää myös sisällään tavoitteita, kuten "yhteisöön kuuluminen", "yhteisön hengen rakentaminen" ja "yhteisöllisyyden tunteen vakiinnuttaminen".

Varhaiskasvatuksessa työskennellessä on ensiluokaisen tärkeää, kuinka henkilökuntaa on informoitu tulevasta ja mitä siitä on siirtynyt lapsille oletusarvoksi. Prosessissa olemiselle on olennaista uskaltaa verkostoitua. Jos voimavaroja toimintaan ei ole tarpeeksi niin sitoutumista ei synny.

Yhteisössä toimiminen ei tarkoita, että yhteisön jäsenten täytyy olla samanlaisia. Tärkeää on huomioida kunkin yhteisön jäsenen ainutlaatuiset ja yksilölliset piirteet. Olennaista on huomata yhteisen tavoite ja me-henki. Onnistunut yhteisöllisyys tarkoittaa ja edellyttää myös vastavuoroiseen toimintaan sitoutumista. Tämä muodostaa yhteisön perustan. Jokainen löytää ajallansa oman paikkansa ja identiteettinsä suhteessa yhteisöön. Sitoutuminen luo ihmissuhteita jäsenten välille.

Oppimisympäristö

Oppimisympäristö koostuu fyysisestä ja sosiaalisesta ympäristöstä, opetussuunnitelmasta ja opetusmenetelmistä. Oppimisympäristö ei rajoitu pelkästään kuvataiteen opetustilaan ja oppitunteihin. Lapsia kannattaa rohkaista tekemään havaintoja myös luonnossa, kaupunkiympäristössä ja kotona. Taidenäyttelyissä käyminen ja omien näyttelyiden järjestäminen ovat olennainen osa toimintaa. Erilaisissa ympäristöissä tulee vallita myönteinen ja turvallinen ilmapiiri. Myös niiden, jotka eivät parhaillaan käytä kuvataiteeseen tarkoitettuja tiloja täytyy kunnioittaa ja antaa rauhaa niiden käyttäjille. Toiminnan tuotoksien tarkasteleminen yhdessä on tärkeää. Se antaa merkityksellisyyden tunteen. Yhteisen tekemisen tulisi näkyä oppimisympäristöissä muun muassa vaihtuvina näyttelyinä. Lasten ilmaisussa ja työskentelyn dokumentoinnissa käytetään monipuolisesti erilaisia materiaaleja ja välineitä.

Taiteen tekemisessä on ensiluokaisen tärkeää, että lapsella on sellaiset **vaatteet**, jotka eivät ole tekemisen esteenä. Esiliina ei riitä suojaamaan vaatteita. Iso paita voi olla hankala, se saattaa jäädä jalkojen alle tai sen kanssa ei ole mukava liikkua.

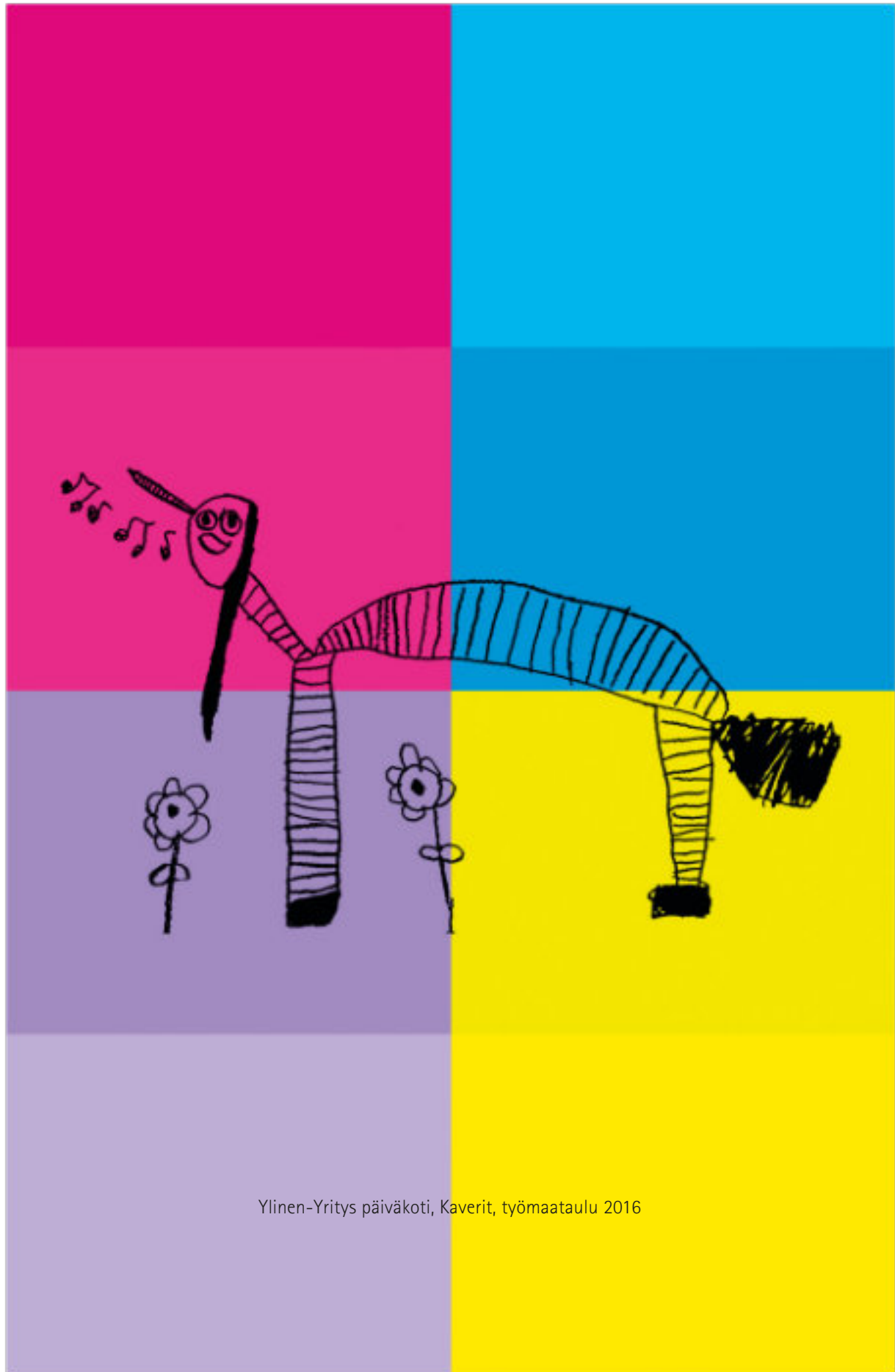
Taiteen tekeminen voi vaatia isoja ja laajoja liikeitä. Paras vaatetus on oma vanha paita, leggingsit ja sisätossut. Niissä on tuttuutta, ne eivät laahaa perässä. Hiukset kannattaa myös sitoa pompulalle.

Heti alusta lähtien on oleellista opettaa lapset siihen, että he osallistuvat kasvattajan ohjauksessa **opetustilojen** siivoukseen, järjestelyyn ja **välinehuoltoon**. Erilaiset välineet tarvitsevat erilaista huoltoa.

Siveltimet ja pensselit ovat ne välineet, joilla maalarin mielessä häilyvä ajatus muuttuu näkyväksi kuvaksi. Hyvä sivellin sopii käteen, käyttötarkoitukseen ja tekee parhaassa tapauksessa itsensä huomaamattomaksi. Eri sivellintyypppeihin on hyvä perehtyä sen verran, että osaa valita eri tekniikoihin erilaisia ja sopivia välineitä. Säästät selvää rahaa kun ostat laadukkaita siveltimiä ja huollat niitä hyvin.

Siveltimen huolto on kohtalaisen helppoa. Pese sivellin heti käytön jälkeen. Älä jätä siveltimiä tärpätti- tai vesikuppiin seisomaan. Ota väriä vain siveltimen kärkeen, jolloin siveltimen pesu on huomattavasti helpompaa. Akryyliväri ei kerran kuivuttuaan enää liukena veteen. Vesivärisivellin ei välttämättä kaipaa muuta kuin vesipesua. Voimakkaasti värjäävät värit voivat kaivata myös määntysuopaa. Vesiväri liukenee veteen kuivuttuaankin, joten värin kuivuminen siveltimeen ei ole täysin kohtalokasta.

Lyijykyniä ja puuvärejä ei kannata tiputella lattialle, koska tällöin niiden lyijy- tai väritanko saattaa katketa. Kynää, jossa on katkennut patruuna, on vaikea teroittaa.

Ylinen-Yritys päiväkotij, Kaverit, työmaataulu 2016

Tilaa ajatuksille...

Taiteen paikka

Kuvis on kokonaisvaltaista kokemusta kaikilla aisteilla. Kuviksesta ei aina jää mitään näkyvää tuotosta. Se voi olla myös tutkimista, maistamista, haistamista, muovailemista ja tunustelemista tai vaikkapa hankimaalausta. Taide näkyy, se valtaa, vaikuttaa ja vastaa, mutta se toimii myös "jonakin muuna". Taiteen pitäisi kuulua luonnollisena osana arkipäivään.

Mitä visuaaliset taiteet pitää sisällään?

Piirustus

Piirustus on yksi kuvataiteen päälajeista. Sitä voidaan pitää myös taiteen perustana. Piirustuksia on esillä usein vähemmän kuin maalauksia tai veistoksia. Joskus piirustus on katsottu esimerkiksi grafiikan osaksi. Piirtäminen on kuitenkin ollut renessanssista lähtien oma taiteenlajinsa.

Piirustus on taiteenlaji, jossa tehdään jälkiä kaksiulotteiselle pinnalle. Piirustuksella tarkoitetaan myös yksittäistä taideteosta.

Piirustukset voivat olla loppuunvietyjä taideteoksia. Usein kuitenkin oletetaan, että ne olisivat tutkivia tai luonnostelevia, tai että ne painottuisivat havainnointiin. On useita tekniikoita piirtää, muun muassa croquis*, elävän mallin piirtäminen*, sokea piirtäminen*, massoittelu*, sarjakuva ja pilapiirros*.

Elävän mallin piirtäminen 2016, Ylinen-Yritys päiväkot

Mitä tahansa lasten kanssa tekeekin, on se mielenkiintoista kiinnittää laajempaan viitekehukseen. Näin tekeminen saa uuden ulottuvuuden.

Lyijykynätöitä tehdessä voi esimerkiksi kertoa tarinan lyijykynän historiasta tai tunnetuista piirtäjistä, heidän elämästään ja tyylistään tehdä kuvia.

Lyijykynä on puinen kynä. Nimestään huolimatta se ei sisällä lyijyä vaan se valmistetaan puusta ja grafiitista.

Lyijykynä ei ole kuitenkaan ole aina ollut kaikille tuttu. Ennen se oli harvojen etuoikeus, suorastaan luksustuote. Lyijykynää pystyivät ostamaan vain varakkaat. Leonardo da Vinci on yksi kuuluisimmista lyijykynien käyttäjistä.

Parasta lyijykynägrafiittia on saatu Englannista jo keskiajalta (1564) lähtien. Tuolloin keksittiin suojata hauras grafiitti puulla. Hyvälaatuinen ja käyttökelpoinen grafiitti on nykyään harvinaista.

Aluksi pehmeä ja hauras grafiittipötkylä käärittiin naruun. Muinaisessa Egyptissä sekä antiikin Kreikassa ja Roomassa käytettiin pieniä lyijykiekkoja piirtämiseen ja kirjoittamiseen. Tuolloin vain oppineet saivat kunnian käyttää lyijyä, kirjatessaan lakeja ylös. Antiikin Roomassa kirjoittajat käyttivät mm. lyijyä kirjoituspuikon materiaalina kirjoittaessaan papyrukselle. Eurooppalaiset taiteilijat alkoivat 1300-luvulla käyttää lyijystä, sinkistä tai hopeasta valmistettuja puikkoja eli hopeakyniä himmeän harmaiden piirrosten tekemiseen.

Kannattaa myös keksiä, millä kaikilla mahdollisilla tavoilla voi piirtää - vaikkapa vedellä tai luonnonmateriaaleilla kuten esimerkiksi ruokokynällä.

Ruokokynän valmistukseen voi käyttää rytiä eli järviruokoa, joka on tähän tarkoitukseen kerättävä kuivuneena kevättalvella. Sitä käytetään samaan tapaan kuin sulkakynää.

Maalaustaide

Maalaustaide on yksi kuvataiteen pääalueista. Ihmiskunta on maalannut kuvia kuusi kertaa niin pitkään kuin on kirjoittanut tekstiä. Maalaustaiteen harjoittajaa kutsutaan taidemaalariksi.

Maalaus on kaksiulotteinen esitys eli kuva, jossa pigmenttiä tai muuta väriainetta on levitetty maalausalustalle. Maalaus poikkeaa tavallisesti piirustuksesta siten, että kun piirustus perustuu yleensä viivoihin, maalaus perustuu pintoihin ja on ilmaisultaan laveampi sekä tavallisesti värillinen.

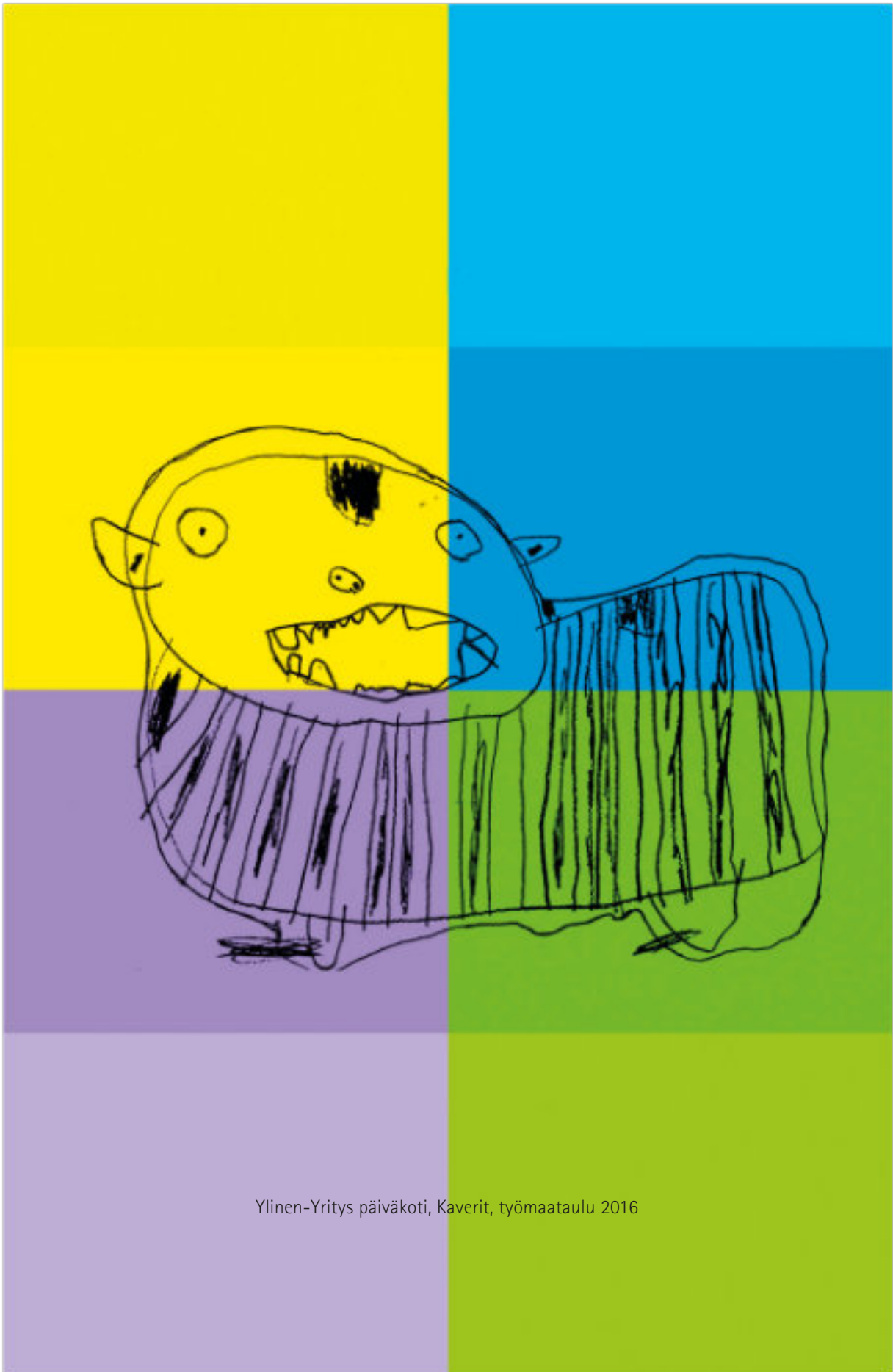
Vanhimmat tunnetut maalaukset ovat luolamaalauksia. Nimi juontaa juurensa paikasta, josta maalaukset ovat löytyneet. Luola on ollut esihistorialliselle ihmiselle se paikka, josta on haettu suojaa. Luolan seinille on maalattu kuvia, jotka usein esittävät eläimiä ja ihmisiä. Aiheet olivat usein metsästyksestä tai kalastuksesta.

Luolamaalaus tehtiin luonnosta löytyvillä pigmenteillä eli väriaineilla. Värit sekoitettiin veteen juoksevan maalin aikaansaamiseksi. Yleisimmät väriaineet olivat rautaoksideja*. Suomessa tunnetuin kalliomaalaus on löydetty Ristiinan Astuvansalmesta Saimaalla.

Maalauksen lajeja on useita, esimerkiksi öljy-, akryyliväri-, vesiväri- ja pastellimaalaus. Lisäksi on runsaasti erilaisia yhdistelmätekniikoita, esimerkiksi kananmunan keltuaista voi käyttää värin es- tona tai sokeria voi käyttää hidasteena. Sokerista ja vedestä saa mainion pohjan taikamaalaukselle.

Omakeuva, Seinäjoen Taidehalli 2016, MIKÄ-IHME-MAA-ILMA

Ylinen-Yritys päiväkotij, Kaverit, työmaataulu 2016

Värien sekoittaminen ja oikeiden maalausvälineiden käyttö

on elämyksellistä, yllätyksellistä, lumoavaa, mullistavaa ja saa aikaan ahaa-elämyksiä. Lapsi saattaa sekoittaa värin, jota ei ole ennen tavanutkaan. Anna lapsen itse kokea tämä taika. Älä sekoita värejä valmiiksi silläkin uhalla, että tulee "hukkaa".

Ongelmanratkaisun taidot, kyky ymmärtää syy- ja seuraussuhteita sekä keksiä miten asiat toimivat, ovat tärkeitä koulussa ja välttämättömiä elämässä. Yksi tapa vahvistaa näitä taitoja on laittaa lapset kokeilemaan värien sekoitusta. Värien sekoittaminen auttaa harjoittamaan ajattelun eri taitoja, havainnoimaan miten värit sekoittuvat toisiinsa, ja ratkaisemaan ongelmia.

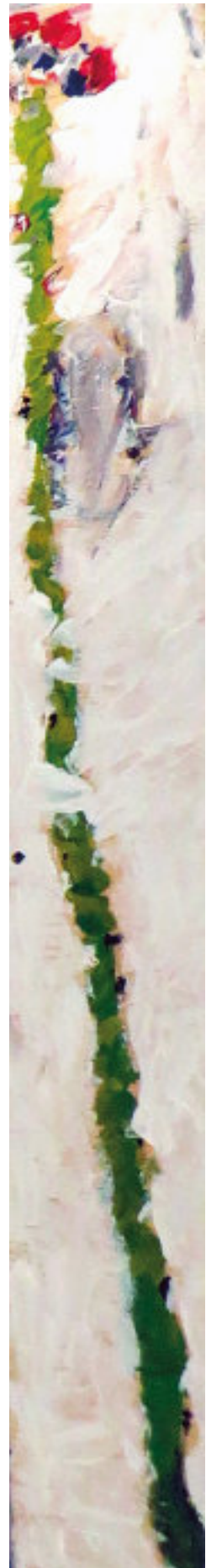
Värien sekoittamisen lisäksi on riemukasta kokea erilaisten väriaineiden koostumus. Akvarelli-*, akryyli-*, tekstiilivärit* ja pehmeälle pohjalle tehtävät värit ovat kaikki erilaisia sekoittaa. Tekstiilivärit ovat ihmeellisiä - yksi pieni väripigmenttipisara sekoitettuna painoemulsioon saa aikaiseksi runsaan määrä valmista väriä. Palettiveitset, siveltimet, pensselit ja maalaustelineet antavat tunteen tärkeästä tekemisestä.

Väritutkielmia voi tehdä vaikka pilttipurkkeihin ja laittaa upeat sekoitukset esille ikään kuin tutkimuslaboratorioon. Uusia värisekoituksia on myös hauska nimetä, esimerkiksi Yön tuuli.

Uusi ja jännittävä kokemus on jäädyttää värejä ja seurata niiden sulamista. Sulaako jotkut värit nopeammin kuin toiset? Minkälaiseen muotoon jäätyneet värit sulavat?

Muovailuvahat on myös mainio tapa testata värejä. Eri määrällä vahaa saa selville useita sävyjä. Minkälaisia vihreitä saat aikaiseksi erilaisilla muotoiluvahasuhteilla?

Ole kekseliäs ja oivalla lisää tutkimuskohteita ja -tapoja!

Puumaailma

MIKÄ-IHME-MAA-ILMA-näyttelyyn toteutimme Puumaailman. Lapset tutustuivat kuvien avulla ihmeellisiin puihin ja niiden maailmaan. Keskustelimme myös erilaisista puista.

Puut tekevät juuriliitoksia, joiden avulla ne vaihtavat ravinteita ja viestittävät keskenään siitä, koska on aika tiputtaa lehdet. Puut pitävät huolta toisistaan ja syöttävät ravinteita heikommille.

Puut ovat ystäviä keskenään. Ne oppivat, muistavat ja hoitavat sairaita naapureitaan. Yhteisöissä puut elävät lähes poikkeuksetta pitempään kuin yksinäiset. Usein näkee, että vierekkäisten puiden isot oksat kasvavat poispäin toisistaan. Näin ne eivät varjosta kaveria.

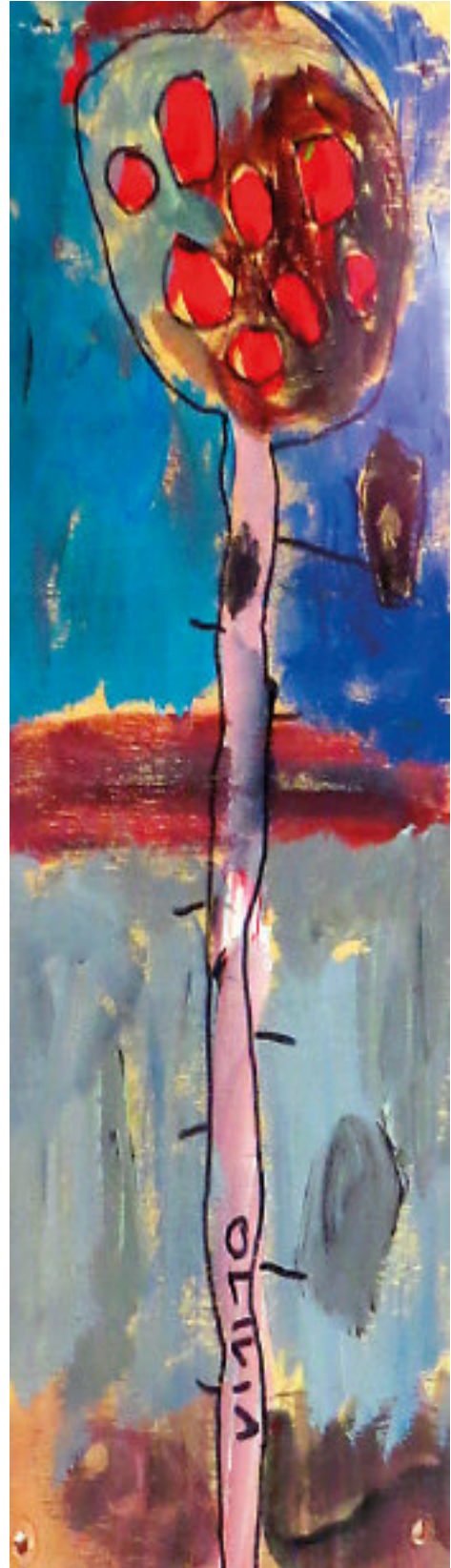
Lapset suunnittelivat ja maalasivat akryyliväreillä oman ihmeellisen puunsa vanerille. Erilaiset puut maalattiin vanerin molemmille puolille ja ne ripustettiin ilmaan, jotta niitä voi ihailla kummaltakin puolelta.

Harjoittelimme värien sekoittamista ja ihastelimme sävyjä, joita saimme aikaan. Lapsille oli myös tärkeää, että he saivat itse porata työhönsä ripustusreiät. Ripustimme puut eri korkeuksille, tavoitteenamme saavuttaa metsämäinen tunnelma. Puiden alla oli tippuneita lehtiä, käpyjä ja oksia.

Myös tähän teokseen annoimme yleisölle ajattelua ruokkivia kysymyksiä.

Mitä kaikkea löydät? Kummallisia hedelmiä? Mielenkiintoisia puuyhdistelmiä? Ihastuttavia värilöydöksiä?

Juurikasvustoa? Juuriliitoksia? Puukavereita?

Tilaa ajatuksille ja piirtämiselle..

"Aikuiset eivät koskaan ymmärrä mitään, eivätkä lapset jatkuvasti jaksa selittää heille asioita."

Antoine de Saint-Exupéry

Taidegrafiikka

Taidegrafiikka on kuvataiteen laji, jossa tehdään taidetta käyttämällä erilaisia painotekniikoita. Lopputulosta sanotaan vedokseksi. Grafiikka- nimitys tulee kreikan grafein-sanasta, joka tarkoittaa suomeksi kaivertaa, piirustaa, kirjoittaa. Grafiikan lajeja on runsaasti, esimerkiksi monotypia, kohopaino, puupiirros ja linoleikkaus.

Ensin taiteilija valmistaa painolevyn, jolle painoväri levitetään. Painolevyltä taiteilija vedostaa varsinaisen teoksen paperille tai muulle alustalle. Vedostamiseen* käytetään tavallisesti prässä*. Yhdestä laatasta voidaan tehdä useita vedoksia, jotka numeroidaan*. Taiteilija myös vahvistaa signeerauksellaan jokaisen vedoksen, ja yksittäisiä vedoksia pidetään erillisinä teoksina. Vedoksia voi olla yksi tai jopa useita satoja riippuen käytettävästä tekniikasta ja halutusta vedosmäärästä. Painotyön voi tehdä myös painamiseen erikoistunut taidepainaja.

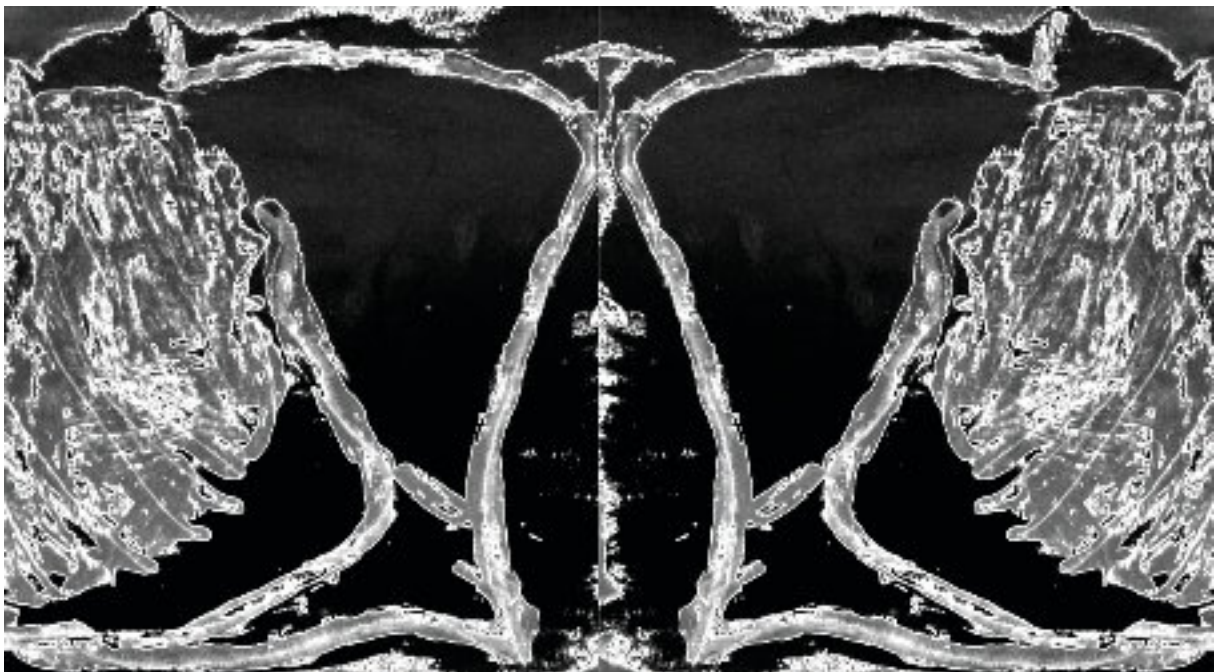
Lasten kanssa on mukava tehdä grafiikkaa. Jos päiväkodissa on grafiikanprässi voi grafiikan tekemiseen yhdistää helposti tarinallisia tai liikunnallisia tuokioita.

PressPrint-painolevyllä* saa samankaltaista jälkeä aikaan kuin linolevyllä*, mutta työskentelyn hallitseminen on paljon helpompaa ja nopeampaa.

Kevyeen, huokoiseen PressPrint-laattaan voi kuvan piirtää vaikka lyijykynän terällä, mutta mikä tahansa tikku käy jäljen aikaan saamiseen. Laatalle telataan painoväriä ja kuva painetaan paperille. Painamisessa kannattaa käyttää apuna telaa, jotta kuva tulee tasaisesti paperille. Tekniikka sopii myös mainiosti ihan pienille.

Painotaloista saattaa jäädä **Offset**-levyjä*, jotka toimivat myös mainiosti työstettävänä pohjina.

Mustesuihkulla tulostettuja kuvia on helppo siirtää paperille tai kankaalle hajustamattoman tärpätin ja prässin avulla.

Varjomaailma

Toteutimme MIKÄ-IHME-MAA-ILMA-näyttelyyn Varjomaailma-nimisen kokonaisuuden. Lapset olivat ihmeissään, kun aloitimme maalaushetken ottamalla kananmunat esille. Munankeltuainen ja valkuainen täytyi erotella toisistaan. Melkein kaikki halusivat kokeilla, että onnistuisivatko he siinä.

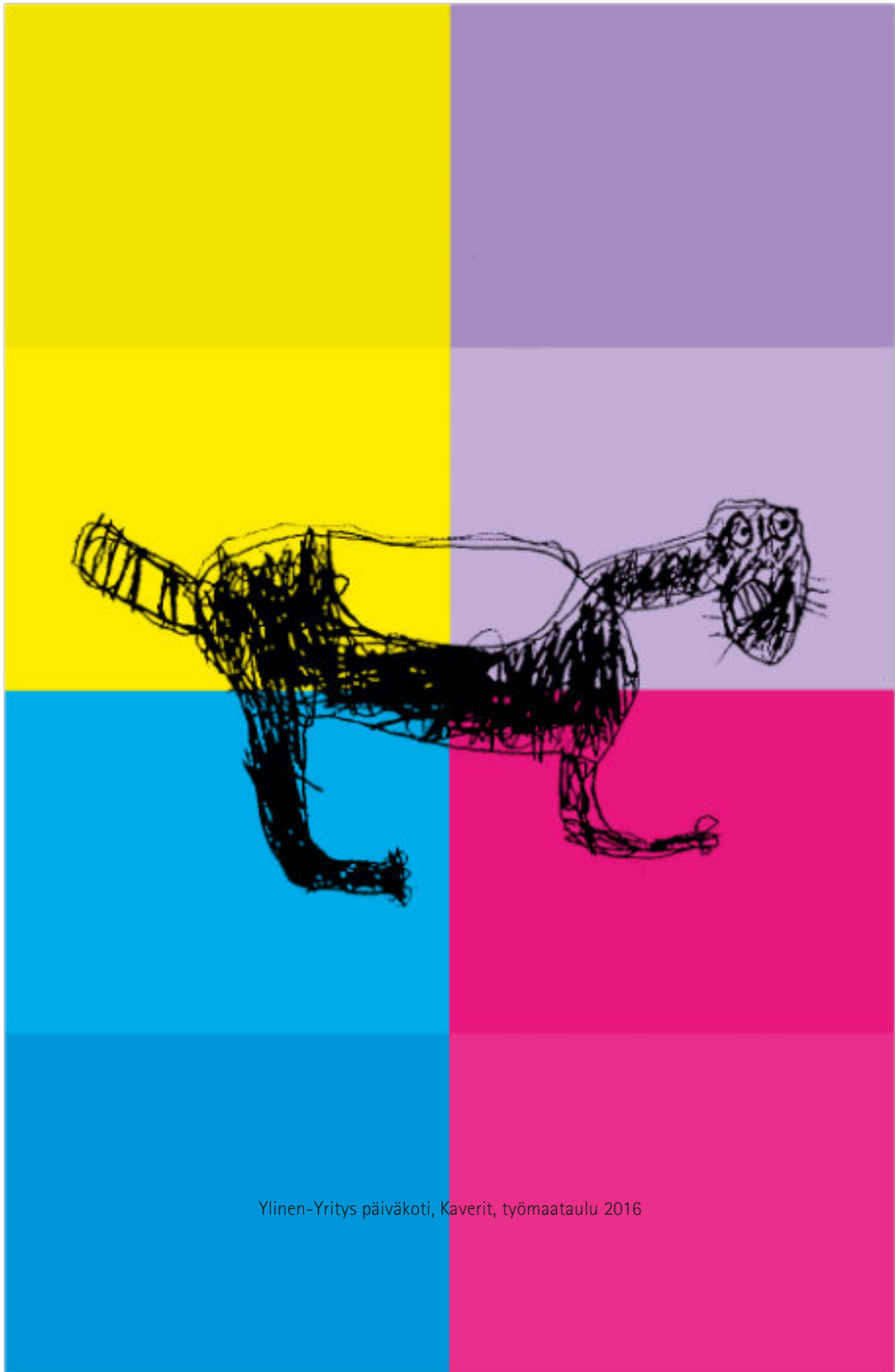
Aloimme maalata keltuaisella varjomaisia kuvia, ei siis kovin tarkkoja. Kuivatimme maalatun keltuaisen hiustenkuivaajalla. Seuraavaksi maalasimme koko paperin läpeensä musteella. Nyt sai työskennellä ronskilla otteella ja isolla siveltimellä. Suurin osa lapsista oli lähes kauhuissaan. Miksi kaikki vaivalla saatu täytyy piilottaa?

Kuivatimme myös musteen kuivaajalla. Lopuksi raaputtelimme maalattuja aiheita esille musteen alta - taikuutta!

Kuvista tuli varjomaisia. Osa kuvista näyttää ikään kuin valo olisi päässyt tunkeutumaan esineen taakse jättäen varjon tai osittaisen varjon. Osa kuvista näyttää puolivarjoilta, muutamat sydän-varjoilta ja toiset taas jännittäviltä musteläikkätesteiltä. Keltuainen toimii työssä estona, muste ei pääse keltuaisella maalattuihin kohtiin vaikuttamaan. Teimme nurkkauksen, jossa vuorottelevat sekä maalatut työt että mustat jättesäkit. Tilan oli tarkoitus olla hieman pelottava.

Astu tilaan ja etsi. Mitä löydät? Jalanjälkiä? Kädenjälkiä? Merkkejä? Ehkä aavistuksen väristäkin?

Ylinen-Yritys päiväkotij, Kaverit, työmaataulu 2016

Valokuvataide

Valokuvataide on yksi kuvataiteen ala. Kaikki valokuvat ovat visuaalista kulttuuria, mutta valokuvauksessa on sen alussa asti ollut pyrkimys myös taiteellisiin ilmaisuihin.

Valokuvataiteen osa-alueista voidaan löytää ainakin dokumenttikuvaukset, kuvajournalismi, luontokuvaus, mainoskuvaus, maisemavalokuvaus, muotokuvaus ja niin sanottu vapaa valokuvataide.

Valokuvauksessa on useita erilaisia ja monipuolisia mahdollisuuksia. Lapsen **minäkäsityksen** vahvistaminen on yksi keskeisimpiä tavoitteita varhaiskasvatuksessa. Valokuvauksen keinoin on ma- niota toteuttaa tätä.

Valokuvatessaan lapsi kertoo, millaisena maailma hänelle näyttäytyy. Uskalla antaa lapselle kame- ra, ihan oikea eikä vain kännykkäkameraa. Jo parivuotiaan motoriikka voi olla riittävän kehittynyt kameran pitelemiseen ja kuvan näppäämiseen.

Katso kuvia yhdessä lapsen kanssa: mikä niissä on kivaa, mitä voisi olla enemmän. Digikuva on hieno näytöllä, mutta kuvat kannattaa silti vedostaa ja vaikka laminoida. Vedos on kouriintuntuva, ja sitä voi siirtää kädestä käteen.

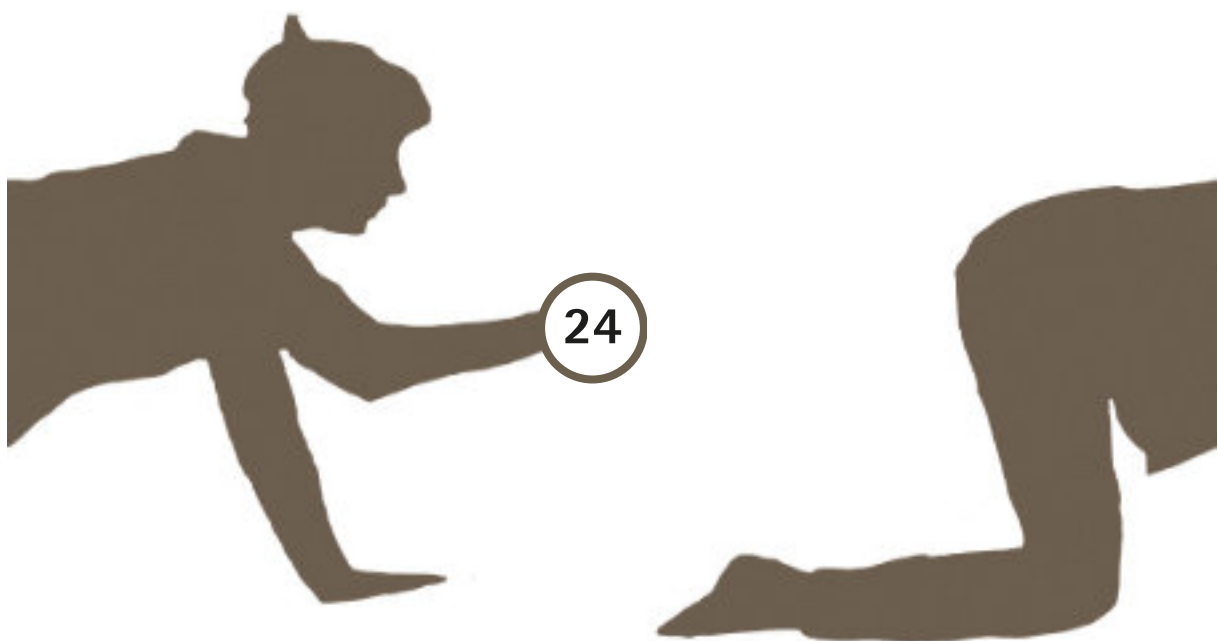
Ruoki luovuutta kuvaustehtävillä: pyydä lasta kuvaamaan jotain tärkeää tai vaikka kaikki pihapiirin lamput. Mitä isompi lapsi, sitä abstraktimman ohjeen voi antaa.

Puhu kuvista lapsen kanssa. Miettikää yhdessä, mitä jäi niiden ulkopuolelle. Kuvanlukutaito on tärkeää, koska maailma on täynnä kuvia, ja sitä oppii ennen kaikkea kuvaamalla. Ellei kuvaa opi ymmärtämään, ihminen ylikuormittuu visuaalisista viesteistä.

Kun annat lapselle kameran, varaudu yllättäviin näkökulmiin!

Valokuvauksen keinoin voisi vaikka toteuttaa projektin, jossa tuetaan ja vahvistetaan minäkäsitys- tä. Tässä menetelmässä mukaillaan voimauttavan valokuvauksen keinoja. Lapset voisivat rakentaa kansion, joka sisältää lapsesta otettuja kuvia, lapsen ottamia kuvia ja molempien pohjalta syn- tyneitä tarinoita. Tällainen projekti tukee tavoitetta ja antaa uusia näkökulmia valokuvaukseen, tarinallisuuteen sekä sadutukseen.

Kuvia voi käsitellä ja jatkotyöstää erilaisilla ilmaisullisilla menetelmillä, joita varhaiskasvatuksen henkilökunta voi soveltaa oman innostuksensa mukaan.

Kuvanveisto

Kuvanveisto on taiteellista ilmaisua kolmiulotteisessa muodossa. Nimityksenä käytetään myös nimitystä plastinen sommittelu, joka ehkä paremmin kuvaa nykyaikaista kuvanveistoa. Kuvanveistotaiteen harjoittajia kutsutaan kuvanveistäjiksi.

Vaikka sanaliite "veisto" viittaa veistämiseen, siis tekotapaan jota sovelletaan esimerkiksi kiven tai puun työstämiseen, veistos-sanaa käytetään yleisnimityksenä kaikille kolmiulotteisille taideteoksille, niiden tekemiselle ja tekoperiaatteille. Veistoksia ovat myös esimerkiksi valetut, muovatut tai hitsatut, eri tavoin kootut kolmiulotteiset teokset, ja kuvanveisto on niiden tekemistä – veistoksen tekotekniikka voi siis olla luonteeltaan poistava tai lisäävä. Kuvanveisto on osa perinteistä kuvataidetta.

Veistokset ovat tavallisesti uniikkeja eli niistä tehdään vain yksi tai korkeintaan muutamia kappaleita. Sarjavalmistukseen suunnitellun kolmiulotteisen esineen suunnittelua ja muokkaamista kutsutaan muotoiluksi.

Veistokset voivat olla patsaita, jolloin ne yleensä ovat vapaina seisovia, tai korkokuvia (pintakuvia, kohokuvia), joilloin niitä sanotaan myös reliefeiksi. Henkilöä esittävä veistos voi olla joko korkokuva, rintakuva tai henkilön kokonaan kuvaama patsas. Veistos näyttää eri suunnilta erilaiselta, samoin valaistus vaikuttaa veistoksen ulkonäköön. Veistokset sijoitetaan usein puistoihin tai muuten näkyvälle paikalle. Usein niiden ympäri voi kävellä ja niitä voi katsella eri suunnista. Kaikki veistokset eivät ole valettuja patsaita, vaan veistoksia ovat myös esimerkiksi puusta, kivestä, metallista tai savesta tai muusta muotoiltavasta materiaalista, myös nykyisin lumesta ja jäästä, tehdyt teokset.

Veistokset voidaan myös tehdä paitsi katseltaviksi myös kosketeltaviksi. Veistos voi esittää ihmistä, eläintä tai kasvia luonnonmukaisesti tai tyylitellen tai se voi olla abstrakti taideteos. Jos veistoksessa on liikkuvia osia, nimitetään sitä mobileksi.

Varhaiskasvatuksessa lasten kanssa on monia erilaisia tapoja ja materiaaleja, miten voit toimia. Voit tehdä taikataikinaa, muotoiluvahaa, paperimassaa, lisäksi voit käyttää savea, luonnonmateriaaleja; hiekkaa, jäätä, lunta, kiviä, ruusunmarjoja, käpyjä (erityisen söpöjä ovat lepän pikkuiset kävyt) ja oksia sekä risuja.

Jäästä voi jäädyttää hienoja muotoja vaikka kakkumuoteilla. Maito- ja jukurttipurkeissa jäädytystä kuutioista voi rakentaa arkkitehtuurisia kokonaisuuksia.

Kasaa tuoretta lunta isoon saaviin, paukuta lumi tasaiseksi ja kovaksi. Käänä saavi nurinpäin. Kaiva ja veistä lumikakusta lastojen ja lapioiden avulla esiin upeita muotoja.

Kävyistä, ruusunmarjoista ja muista luonnonmateriaaleista on jännittävää rakentaa ampeleita tai mielenkiintoisia tiloja ulos.

Paperimassatyön tärkein ainesosa on sanomalehti- tai monistuspaperi, kananmunakennot tai silkkipaperi. Revi paperiainees liuskoiksi ja liota sitä vedessä useita päiviä. Hienonna massa pienissä erissä sauvasekoittimella hienoksi. Lisää tarvittaessa vettä, jotta sauvasekoitin jaksaa tehdä työtä. Valuta ylimääräinen vesi pois siivilää apuna käyttäen. Purista käsin massasta ylimääräinen vesi pois. Sekoita massa Erikeeper-liimaa, tapettiliisterijauhetta (sopiva sekoitusmäärä on 15 g liimaa ja tapettiliisteriä 250 g massaa kohti) ja pellava- tai ruokaöljyä. Sekoita tasalaatuiseksi seokseksi. Massasta voi muotoilla samalla tavalla kuin savesta. Voit myös muotoilla papermassasta jonkin tukirakenteen päälle (esim. kanahäkkiverkon). Voit muotoilla paperista myös muottien kuten erilaisten astioiden avulla. Muotteja käytettäessä kannattaa ne suojata ohuella muovilla. Jos haluaa maalata paperimassaesineen, kannattaa se työstää gessolla (liitupohjusteella). Tämä auttaa ettei väri imeydy huokoisen paperin sisälle. Työn voi maalata joko tekstiili-, öljy-, vesi- tai akryylimaaleilla tai huopakynillä. Lopuksi kuiva työ kannattaa viimeistellä lakalla, joka tekee työstä kestävä ja vahva.

Taikataikina on helppo ja nopea materiaali työstää. Tarvitset vain 2 dl vettä, 4 dl vehnä jauhoja, 1 rkl rypsiöljyä, 2 dl suolaa ja elintarvikeväriä. Anna valmiiden muotojen kuivua leivipaperin päällä viikon.

Keksi materiaalille, kuten taikataikinalle uusi nimi, siinäkin on uutuuden viehätystä. Tee joka vuosi eri tehtäviä, ota kiinni asioista ja ilmiöistä, joita on kulloinkin ilmassa ja ideoi myös lasten kanssa.

Arkkitehtuuri

Arkkitehtuuri eli rakennustaide on taiteen ja tekniikan muoto, jossa yhdyskuntia, rakennuksia ja niihin liittyviä osia suunnitellaan useasta näkökulmasta.

Arkkitehtuuri poikkeaa useista muista taiteista muun muassa siksi, että arkkitehtuurin toteuttamiseksi tarvitaan aina ryhmätyötä, neuvottelua, kompromisseja ja julkinen hyväksyntä (rakennuslupa) sekä viranomaisvalvontaa ennen kuin arkkitehtuuri (esimerkiksi rakennus) voidaan toteuttaa (rakentaa). Jotta arkkitehtuuria voitaisiin teknisessä ja juridisessa mielessä rakentaa, on suunnitelmien täytettävä muodon ja sisällön osalta rakentamista koskevan lainsäädännön, määräysten ja ohjeiden sekä kuntien ja kaupunkien viranomaisten vaatimukset.

Pienimuotoisimmillaan arkkitehtuuri voi olla ovenkahvan yksityiskohdan muotoilemista; toisaalta se voi käsittää myös kokonaisen maiseman tai kaupungin suunnittelun.

Unelmieni talo 2016, Ylinen-Yritys päiväkot

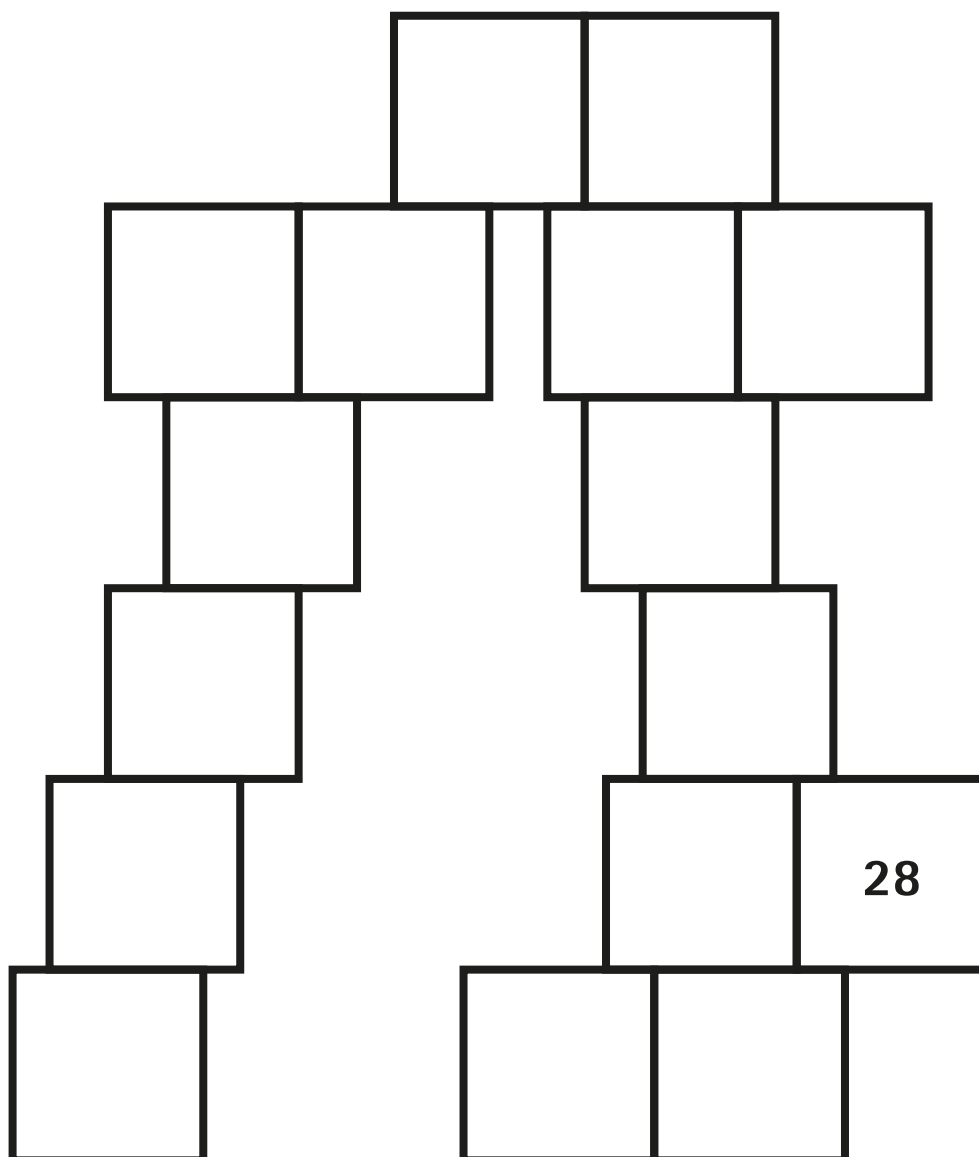
Lapset rakastavat kun pääsevät rakentamaan **cocktailtikuista ja karkeista** kolmiulotteisia kolmiorakenteisia torneja ja muita rakennuksia. Samalla voi opiskella geometrisia muotoja ja kestäviä rakenteita.

Entä mitäpä jos rakentaisit lasten kanssa **syötävän kaupungin**? Kaikki yhdessä voisivat rakentaa kaupungin tai kylän maistuvista materiaaleista kuten kekseistä, vohveleista ja sokerimassasta.

Legot ovat kiehtoneet lapsia jo 1940-luvun lopulta asti. Legoilla rakennettaessa voi mittakaavalla leikitellä ja muunnella rakennelmia loputtomasti. Lapset nauttivat myös kovasti erilaisista puu-, pahvi- ja tyynyrakentamistavoista. Rakentamisen ja leikin ohella on mainiota oppia hausalla tavalla arkkitehtuurin alkeita.

Arkkitehtuuria voi lähestyä vaikkapa satumaaailman kautta suunnittelemalla esimerkiksi **koteja satuhahmoille**. Kierrätysmateriaaleista voidaan rakentaa kokonainen mielikuviutuskaupunki käsiteltävän aiheen perusteella.

Arkkitehtuuriin ja rakentamiseen tutustuessa lasten kädentaidot kehittyvät ja avaruudellinen ajattelu saa uusia virikkeitä. Yllättävänä materiaalina voisi käyttää vaikka **sokeripaloja**. Niistä voisi rakentaa **igluja** ja samalla tutustua eskimoiden tapaan elää ja asua.

Merkintöjä ja havaintoja...

"Tärkeämpää kuin taide itse, on se, mitä taide heittää ilmaan, kylvää ympärilleen."

Joan Miró

Audiovisuaalinen taide

Audiovisuaalisen taiteeseen (AV) kuuluu muun muassa animaatio, tietokonepelit ja verkkomedia.

Liikkuvaa kuvaa, ääntä, musiikkia ja tarinankerrontaa käytetään taiteen rakennuspalikoina. Tämä tarkoittaa, että voidaan yhdistää perinteisiä työtapoja modernein keinoin. Yksinkertaisimmillaan audiovisuaalisuutta voisi toteuttaa vaikka niin, että lapset valokuvaavat, piirtävät ja maalaavat ympäristöään. Näistä teoksista valmistetaan PowerPoint-esitys, johon lisätään lasten valmistama puhe- ja äänimaailma. Esitykseen voi liittää myös filmattuja osuuksia.

Syksyllä 2016 teimme teoksen Valo maalaa - valon kuva (audiovisuaalinen teos). Teos esitettiin Kalevan navetassa.

Tutkimme lasten kanssa mitä valo oikeastaan on. Pohdimme miten valo liikkuu, hyppii tai pysyy paikoillaan. Entä minkä väristä valo voi olla ja miltä valo näyttää eri ympäristöissä. Liikkuvatko eri värit eri vauhtia? Miten valo saadaan viipymään paikoillaan tai leviämään ympäriinsä?

Kokeiluista, liikkeestä, äänistä ja mietteistä syntyi kokonaisuus, jossa valo leikkii äänimaailmassa.

Tiesitkö muuten, että sana "valokuvaus" tulee kreikkalaisesta sanoista phos (valo) ja graphis (pensieli), eli se tarkoittaa valolla maalaamista.

Kuvamaailman rakensivat Ylinen-Yritys -päiväkodin lapset yhdessä Virpi Timosen kanssa. Äänimaailman koostivat Louhimon Jarkko Salo ja Samuli Kukkola lasten ideoista, ajatuksista ja äänistä.

Valo maalaa - valon kuva, audiovisuaalinen teos, Kalevan navetta. 2016.

Yhteisötaide

31

Yhteisötaide on 1990-luvulta yleistynyt taiteen suuntaus, jossa taidetta tehdään jonkin yhteisön ehdoilla, yhteisön jäsenten kanssa ja heitä varten.

Yhteisötaide toteutetaan yleensä projekteina, tapahtumina tai työpajoina. Taiteilija on tapahtuman, teoksen tai ilmiön tuottaja tai ohjaaja.

Yhteisötaide on sukua ympäristötaiteelle ja performanssille, jotka molemmat pyrkivät usein pois taidegallerioista ja taidemuseoista. Taiteenalasta on käytetty myös nimityksiä osallistuva taide ja sosiaalinen taide. Yhtymäkohtia yhteisötaiteelle voisivat olla myös taidesosiologia ja taidekasvatus.

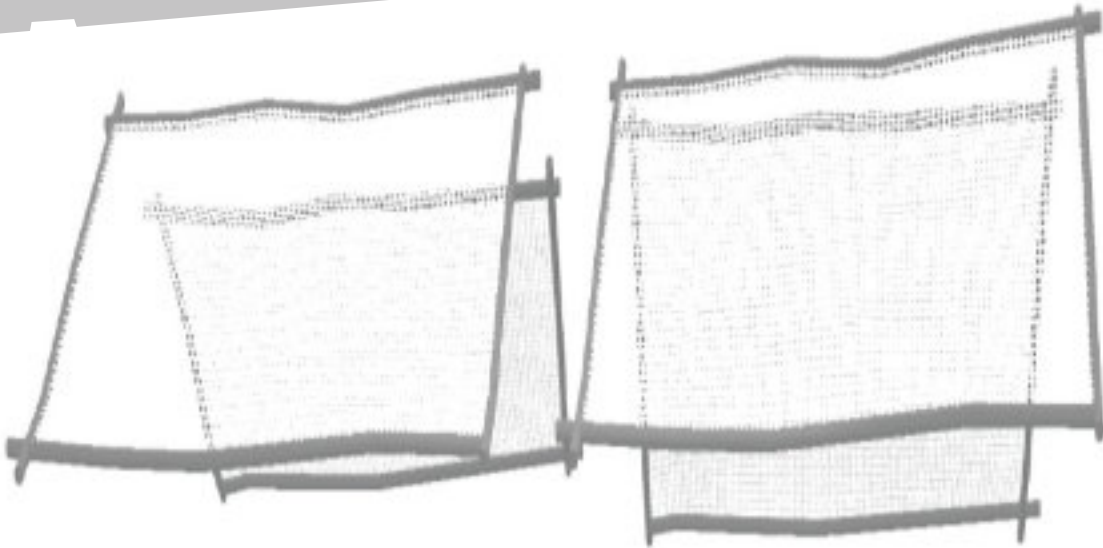
Yhteisötaiteen tuloksia kutsutaan yhteisötaideteoksiksi tai yhteisöteoksiksi.

Rakkauden talo, Seinäjoen Taidehalli 2016, MIKÄ-IHME-MAA-ILMA

Rakkauden talo, yksityiskohta, Seinäjoen Taidehalli 2016, MIKÄ-IHME-MAA-ILMA

Rakkauden talo

Toteutimme MIKÄ-IHME-MAA-ILMA-näyttelyyn Rakkauden talon, jossa kohtaavat yhteisöllisyys, yhdessä tekeminen ja sen kaikille näkyväksi tekeminen.

Rakkauden talossa on seinät leveällä ja katto korkealla. Molemmat pullistelevat liitoksistaan. Taloon mahtuu kaikenlaisia olevaisia - kaiken ikäisiä ja -näköisiä.

Lapset antoivat näyttelyä varten lainaksi oman tärkeän lelunsa, tavaransa, esineensä tai vaatteensa.

Teksteissä, jotka on liitetty lainatun esineen läheisyyteen, lapset kertoivat, miksi halusivat tuoda Rakkauden taloon juuri sen. Lasten lainaamien tavaroiden lisäksi saattoi näyttelystä löytää talosta yhden isän ja päiväkodin henkilökuntaan kuuluvan lainaamat esineet ja heidän tekstinsä.

Rakkauden taloa olivat rakentamassa lasten lisäksi heidän vanhempia ja päiväkodin henkilökuntaa. Yhdessä kaikki maalasivat näyttelyjalustojen sivut makeilla vaaleanpunaisen eri valööreilla ja kokosivat Rakkauden talon seinät ja katon.

Viidakko, Seinäjoen Taidehalli 2016, MIKÄ-IHME-MAA-ILMA

Viidakko

MIKÄ-IHME-MAA-ILMA -näyttelyyn rakensimme Viidakon.

On kaikenlaisia viidakoita; on asfalttiviidakko, pykäläviidakko, koodiviidakko, viidakkorumpu, viidakkopuhelin...

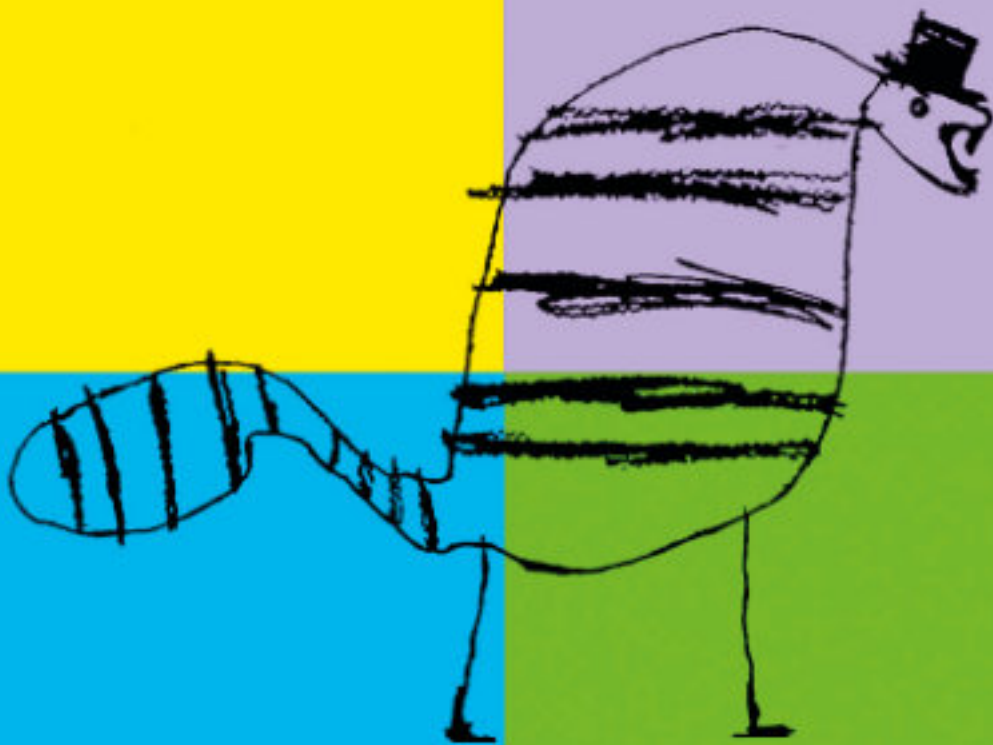
Meidän viidakossa oli jännittävää aluskasvillisuutta, joka oli paikoitellen tiheää, toisinaan harvaa.

Viidakossa on eksoottisia kasveja ja erikoisia kukintoja. Viidakosta voit löytää monia erilaisia lehtien muotoja ja värejä. Osa kasveista on auringossa, muutamat osittain varjossa. Kasvien lomassa seikkailee jännittäviä eläimiä ja kummallisia otuksia.

Eri-ikäiset lapset työskentelivät yhteistyössä ja näin syntyi Viidakko. Päiväkodin 2-4-vuotiaat lapset valmistivat maalattavan tekstiilivärin* ja maalasivat kankaiden pohjat valmiiksi jatkotyöskentelyä varten. Pienimmät olivat yhtä ahkeria kuin parhaimmat työmiehet. Eskarilaiset lisäsivät kankaisiin kaikkea mahdollista ja mahdotontakin piirtämällä tekstiilitusseilla ja itse suunnittelemillaan ja toteuttamillaan sabluunoilla* ja avoseuloilla*.

Värien sekoitus oli yhtä taikuutta - miten yksi tippa pigmenttiä saattaa muuttaa koko astiallisen emulsiota joksikin sävyksi? Lapset tekivät Viidakkoon myös äänimaailman. Se lisäsi tunnelman jännittävyyttä. Äänimaailmasta saattoi löytää muun muassa viidakkolehmän. Viidakossa sai astua sisään jännittävään ja hämyiseen keitaaseen.

Siellä oli hauskaa heittäytyä tyynyille ja antaa aistien nauttia väreistä, muodoista, pinnoista ja viidakon äänistä.

Ylinen-Yritys päiväkotij, Kaverit, työmaataulu 2016

Joulupallot, yhteisö- ja ympäristötaideteos, Seinäjoen Taidehalli 2015

Ympäristötaide

Ympäristötaide on rakennettuun kulttuuriympäristöön tai luonnonympäristöön tehtyä taidetta. Ympäristötaideteos voi olla myös teko, tapahtuma tai prosessi. Ympäristötaiteeksi voidaan sanoa myös ekologisista asioista käsittelevää taidetta.

Ympäristötaide sai alkunsa 1960- ja 1970-luvuilla Yhdysvalloissa.

Kieli, kirjaimet ja kommunikointi

Kielen, kirjaimien, kommunikoimisen ja vuorovaikutuksen merkitystä lapsen kehityksessä ei voi kyllin korostaa. Kieli antaa ainekset ajatteluun, havaitsemiseen, tuntemiseen ja tietämiseen. Kielen avulla ollaan yhteydessä toisiin ihmisiin. Pienen lapsen kielen kehitys lähtee liikkeelle viimeistään syntymästä. Leikissä ja muissa lapselle ominaisissa tavoissa toimia lapsi omaehtoisesti opettelee ja oppii kieltä. Kieli alkaa kirjaimista. Kirjaimet voivat olla hauskan muotoisia, leikkilisiä, jäykkiä, hurjia, kauniita, pelottavia, esittäviä, pellejä

Kieltä tarvitaan oman minän, yksilöllisyyden ilmaisemiseen. Kieli on erittäin tärkeä kaikessa oppimisessa, sillä tiedot hankitaan ja varastoidaan muistiin kielen välityksellä. Kieli on yhteydessä lapsen koko kehitykseen. Se myös lisää ajattelun nopeutta ja laajuutta. Kielenkäyttö on ajattelua, tunteiden ilmaisua, sosiaalista vuorovaikutusta ja toiminnan ilmaisemista. Kielen kehittyminen liittyy kiinteästi muuhun lapsen kognitiiviseen kehitykseen, kuten älykkyyden, ajattelun, muistin, havaitsemisen ja puheen kehitykseen.

Aistien kehittyminen ja kehittäminen alkaa syntymästä. Ne herkistyvät tuntemaan, kuulemaan, näkemään, haistamaan ja maistamaan kaikkea, ensin valikoimatta, sitten tietoisesti valikoiden. Lapsi muodostaa maailmankuvaa aistiensa avulla.

Kielen omaksumisen ensimmäinen herkkyykskausi alkaa pian syntymän jälkeen ja kestää noin seitsemän vuotta. Kielen herkkyykskausi mahdollistaa puhutun kielen oppimisen ja sen sisäisen kieliopin täydellisen omaksumisen.

Lisäksi lapset ovat hyvin kiinnostuneita kirjoitetusta kielestä, sen ymmärtämisestä ja tuottamisesta, joten kautta kutsutaan myös lukemisen ja kirjoittamisen herkkyykskaudeksi.

Kirjaimet -tehtävässä eskari-ikäiset lapset, joilla on juuri tämä edellä mainittu herkkyykskausi kirjaimiin ja sanoihin, tekivät kielestä mukavan leikin. Kukin lapsi sai valita annetuista kirjaimista haluamansa, innokkuutensa mukaan. Kirjain leikattiin styrox-levystä. Kirjain koristeltiin ja maalattiin upeaksi. Kirjaimista koostuu MIKÄ-IHME-MAA-ILMA, joka oli näyttelyn nimi ja kokonaisuuden ydin.

Tilaa ajatuksille...

"Jos haluat lastesi kehittyvän,
anna heidän kuulla mitä kaunista kerrot heistä toisille."

Haim Ginott

Kuvaa katsoessa

Olemme kaikki omia persoonia ja opimme omalla tavallamme. Yksi oppii parhaiten kuulemalla, toinen katsomalla ja kolmas tekemällä. Luokittelemme ihmisiä auditiivisiksi, visuaalisiksi ja ki-nesteettisiksi oppijoiksi. Yhteistä kaikille on kuitenkin se, että käyttämällä hyväksemme monia eri aistejamme, pääsemme parhaaseen lopputulokseen.

Käytännön taitoja opitaan vain tekemällä. Niitä ei voi oppia lukemalla tai katsomalla. Monia taitoja voi oppia yksin, itse tekemällä, mutta silloin yrityksen ja erehdyksen kautta oppiminen korostuu ja oppiminen vie enemmän aikaa.

Kuvaa katsoessaan ihminen on vuorovaikutustilanteessa. Hän ottaa vastaan kuvan tiedollisia ja tunnesisältöisiä viestejä. Samalla hän antaa kuvalle sisältöä omien assosiaatioidensa ja fantasioi-densa välityksellä. Keskustellessaan kuvan kanssa ihminen tulkitsee kuvan viestejä ja antaa niille omasta kokemuksesta, sen hetkisestä tunnetilasta ja ympäristöstä nousevia merkityksiä. Kerto-es-saan kuvasta ihminen harvoin kuvaa vain sitä, mitä näkee; hän on kiinnostunut koko siitä ta-pahtumasta, josta kuva on pysäyttänyt ohi kiitävän hetken. Ihminen ei katso kuvaa pelkästään havainnoiden, vaan suorittaa havaintojen valintaa ja niiden tulkintaa.

Kuvaa katsoessaan ihminen aina rakentaa suhdetta kuvan maailman ja oman maailman välille. Kuva ei ole koskaan tiedollinen, vaan myös tulkintaa ohjaava ja samaistumiseen kutsuva tai sitä vaikeuttava. Kuva on sillan rakentaja subjektiivisen todellisuuden ja ulkopuolella olevan todelli-suuden välillä.

Kun taidehetki tai -projekti on ohi, on tärkeää esitellä työt. Yksilölliset ja ryhmätyöt nostetaan esille työ kerrallaan. Tekijä kutsutaan esille, hänet voi esitellä taiteilijaksi. Työn tekijä saa kertoa työstään mitä haluaa tai tulee mieleen. Sen jälkeen toiset saavat kysellä ja ihmetellä työtä. Prosessin voi aloittaa toisinkin päin. Ensimmäiset muut miettivät, mitä kuvasta tulee mieleen, sitten taiteilija paljastaa kuvan salaisuuden. Tärkeää on oivaltaa, että kaikki tulkinnat ovat oikeita ja sitä mukavampi mitä enemmän on asioita, joita työ tuo mieleen. Keskustelua voi auttaa eteenpäin, esimerkiksi kysymyk-sillä: Mitä tekisit, jos olisit kuvassa mukana? Mitä on tapahtunut ennen kuvan tapahtumia ja mitä tulee seuraavaksi tapahtumaan? Lasten ajatuksia on tärkeää myös kirjata muistiin.

Jos kuvassa on henkilöitä, voi auttavina kysymyksinä olla: Minkälainen on kuvan henkilö? Mitä hän harrastaa? Mitä hän syö? Mikä on hänen lempivärinsä?

Prosessissa voi olla arkoja lapsia, jotka eivät halua itse esitellä työtään, tällöin voi varhaiskasva-tuksen kasvattaja olla mukana esittelemässä töitä.

Työvuodet ovat opettaneet minulle, kuinka tärkeää palautteen anto on lapsille. Myönteinen pa-laute kohdistuu ihmisen kykyihin, ominaisuuksiin, lahjoihin, persoonallisuuteen, luonteeseen ja onnistuneisiin tekemisiin. Erityisesti esille on noussut taputuksen voima. Taputuksella osoitetaan kiitosta tehdystä työstä. Jokainen saa sen vuorollaan – kaikki huomioidaan.

Inspiroivia ja ajatuksia virvoittavia sivuja

Arkkitehtuuri

Matkalla arkkitehtuurin maahan

[http://www.taike.fi/documents/11568/0/Matkalla_arkkitehtuurin_maahan_\(EDM_14_2610_3591\).pdf](http://www.taike.fi/documents/11568/0/Matkalla_arkkitehtuurin_maahan_(EDM_14_2610_3591).pdf)

Arkkitehtuurikasvatus suomalaisessa lastenkirjallisuudessa

https://aaltodoc.aalto.fi/bitstream/handle/123456789/15950/bachelor_Sj%C3%B6va%II_Kai-sa_2015.pdf?sequence=1

Kankaanpaino

<https://fi.wikipedia.org/wiki/Silkkipaino>

<http://www.emotuotanto.fi/>

Luonnonmateriaalit

<http://www.rapinoja.com/fi/etusivu/>

Anni Rapinoja - kuvahaku

Puuhastelua

<http://www.taikalehti.fi/>

Valokuva

<http://yle.fi/uutiset/3-6274372>

[https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/80668/LASTEN%20AANI%20KUVIK SI.pdf?sequence=1](https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/80668/LASTEN%20AANI%20KUVIK%20SI.pdf?sequence=1)

Ympäristö- ja yhteisötaide

<http://www.sandinyoureye.co.uk/>

<http://christojeanneclaude.net/> <http://www.hs.fi/kaupunki/a1463452044638>

SANOJA

akryylimaali, -väri

ovat vesiliukoisia värejä, jotka sisältävät pigmenttiä ja akryylisideainetta. Akryylivärit kuivuvat nopeasti.

Akryylivärejä on olemassa peittäviä, puolipeittäviä, läpikuultavia ja puolikuultavia.

Akryyliväreillä voi maalata monenlaiselle maalaus pohjalle, esimerkiksi puulle, pahville, kartongille, styroksille, keramiikalle ja kivipintaan. Akryylivärejä ei saa pois vaatteista, kun väri on kuivunut

akvarelli eli vesiväri

on maalaustaiteen laji, jossa käytetään vesiohenteisia läpikuultavia värejä. Väripigmenttien sideaineena käytetään arabikumia (väritön ja hajuton kasviumi). Maalaus pohjana on yleensä valkoinen tai vaaleasävyinen paperi.

avoseula

puiset kehykset, joihin on tasaisesti pingotettu seulakangas. Useimmiten seulakankaan materiaali on polyesteriä, kankaan lankatiheys voi olla joko 28l/cm tai 42l/cm lankaa. 42l/cm on mielestäni monipuolisempi.

croquis

on nopea piirustus elävästä mallista. Croquis-piirustukset ovat luonnosmaisia ja ne piirretään yleensä tietyssä ajassa, esimerkiksi viidessä tai kymmenessä minuutissa. Croquis-piirustuksia tehdään tavallisesti useita peräkkäin, malli vaihtaa asentoa.

elävän mallin piirtäminen

Elävän mallin piirustuksessa mallina on ihminen. Menetelmän tarkoitus on herkistää näkemään kohde selkeinä suuntina, valoina ja varjoina sekä opettaa ymmärtämään ihmisen anatomiaa. Piirtäessä malli on objekti, josta taiteilija pyrkii tekemään mahdollisimman selkeitä havaintoja.

SANOJA

linolevy

Linopainanta on grafiikan kohopainomenetelmä, jossa linolevyn linoleum-pintaan kaivertamalla saadaan aikaan kuviollinen painolevy, jolla painaminen voidaan suorittaa.

Linoleumi valmistetaan keittämällä pellavaöljyä ja hartsia. Seokseen lisätään puu- tai korkkijauhetta, kalkkikiveä ja väriaineita. Alustana käytetään juuttikangasta. Linoleumi koostuu siis luonnonaineista

Älä varastoi linolevyjä liian pitkään (suositus alle 1 vuosi). Linoleumi kovettuu ajan mittaan. Säilytä levyjä hieman tavallista huonelämpötilaa viileämmässä, ei liian kuivassa tilassa.

massoittelu

piirtämisen tekniikka, jossa keskitytään ihmisen osien (massojen) tutkimiseen ja niiden suhteisiin toisiinsa nähden.

numerointi (vedosten merkitseminen)

Varsinaiseen sarjaan kuuluvat vedokset merkitään murtoluvulla, jossa vasemmanpuolinen luku on ko. vedoksen järjestysluku ja oikealla oleva luku ilmaisee sarjan kokonaismäärän, esimerkiksi 1/50, 2/50. T.p.l'a ("tirez par l'artiste" ransk.) tarkoittaa että taiteilija on itse vedostanut ko.työn jossa merkintä on. Taiteilija voi myös käyttää ammattipainajaa vedostuksessa jolloin merkintää ei saa käyttää. Esimerkiksi T.p.l'a 2/5 "Päärynävat" Eeva Savukoski 2016

Offset-levy

metallinen ohut levy, jota voi leikata saksilla tai puukolla. Reunoista voi tulla terävät, joten kannattaa hioa.

SANOJA

Pilapiirros tai pilakuva	on huvittavaksi tarkoitettu, usein karrikoitu piirros, jossa voi olla visuaalista satiiria, kritiikkiä, huumoria ja ivaa. Pilakuva voi olla sellainen, jossa liioitellaan jotain henkilön piirrettä esimerkiksi isoa nenää.
PressPrint-painolevy	huokoinen, kevyt, muovinen painolevy, johon on helppo piirtää kuvia ja sen jälkeen siirtää paperille. Valmistettu polystyreenimuovista. Levyä saa 30x30 cm kokoisena, paksuus on 3 mm. Levyä voi leikata saksilla tai veitsellä. 10 kpl maksaa noin 22 €.
prässi	puristin, jonka avulla siirretään kuva levyltä paperille tai kankaalle
rautaoksidit	ovat raudan ja hapen yhdisteitä. Ne ovat luonnossa yleisiä mineraaleja, ja niistä koostuvat myös rautamalmit. Niitä on käytetty väriaineina jo hyvin kauan.
sabluuna	kaavain, kaavio, malli, joka voi olla valmistettu paperista tai muovista. Sitä apuna käyttäen voi kankaanpainossa painaa kuvioita.
sokea piirtäminen	on piirtämisen tekniikka, jossa piirretään kohdetta niin, että ei katsota ollenkaan paperiin, vaan katse pysyy koko aika piirrettävässä kohteessa. Jos katse eksyy paperiin on kynän pysähdyttävä. Tällä tavalla harjoitetaan havainnointia.
tekstiiliväri	koostuu emulsiosta ja pigmenteistä. Emulsiossa on yksinkertaisimmillaan vettä, binderiä (liimaa) ja paksunnusainetta. Emulsio kannattaa tehdä itse. Se on halvempaa kuin valmis ja saa juuri sellaista kuin itse haluaa. Emo-tuotanto Kuopiossa on hyvä (kankaanpainossa käytettävien aineiden ja välineiden) ostopaikka.
vedostaminen	Grafiikassa se tarkoittaa levyltä paperille painettavaa tuotosta. Tuotokset ovat vedoksia. Monotypiassa syntyy yksi ainutkertainen vedos. Valokuvavedos voi olla paitsi valoherkälle materiaalille vedostettu, myös esimerkiksi painomusteella eri materiaaleille siirretty painokuva, digitaalinen tuloste tai valokopio. Digitaalinen valokuva voidaan tuottaa myös "aineettomana" vedoksena valkokankaalle tai näyttöpäätteelle.

Taituri-taidetoimintamallissa varhaiskasvatushenkilöstöä innostetaan käyttämään taidelähtöisiä menetelmiä omassa työssään lasten hyvinvoinnin tukemiseksi.

SEINÄJOKI

Virpi Timonen:

Taiturin visuopas – visuaalisten taiteiden opas varhaiskasvatuksen käyttöön
Seinäjoen kaupunki 2017 © KOPIOINTI KIELLETTY